

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

УДК: 342.95

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15721035>

Адміністративно-правові засади діяльності Служби безпеки України

Мех Юлія Володимирівна

Докторка юридичних наук, доцентка кафедри адміністративного права та
адміністративної діяльності,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,

(м. Харків, Україна),

yu.v.meh@nlu.edu.ua,

<https://orcid.org/0000-0002-0191-1020>

Башинський Андрій Романович

Студент 2 курсу, спеціальність 081 «Право»,

факультет слідчої та детективної діяльності,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,

(м. Харків, Україна),

<https://orcid.org/0009-0002-2312-0972>

Буков Віталій Дмитрович

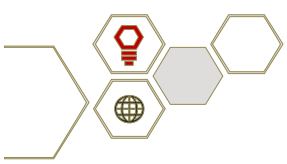
Студент 2 курсу, спеціальність 081 «Право»,

факультет слідчої та детективної діяльності,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,

(м. Харків, Україна),

<https://orcid.org/0009-0007-7053-2247>

Закалюжна Вікторія Сергіївна

Студентка 2 курсу, спеціальність 081 «Право»,

факультет слідчої та детективної діяльності,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,

(м. Харків, Україна),

<https://orcid.org/0009-0002-4432-3584>

Курило Руслана Степанівна

Студентка 2 курсу, спеціальність 081 «Право»,

факультет слідчої та детективної діяльності,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,

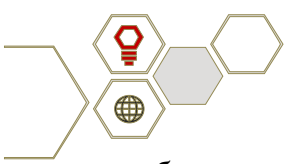
(м. Харків, Україна),

<https://orcid.org/0009-0003-0861-5835>

Прийнято: 30.05.2025 | Опубліковано: 10.06.2025

***Анотація.** Стаття присвячена аналізу адміністративно-правових засад діяльності Служби безпеки України (далі – СБУ) в умовах сучасних викликів національної безпеки. Актуальність теми обумовлена зростанням загроз національній безпеці, необхідністю удосконалення механізмів правового регулювання діяльності СБУ, необхідністю удосконалення правових основ функціонування СБУ в умовах воєнного стану та швидких змін у сфері національної безпеки, а також важливістю дотримання балансу між захистом державних інтересів і правами громадян.*

Авторами досліджено адміністративно-правові засади діяльності СБУ як державного органу спеціального призначення з правоохоронними функціями, діяльність якого спрямована на захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з

боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці.

Основну увагу приділено аналізу організаційно-структурних принципів функціонування СБУ, її повноваженнях у сфері контррозвідки, боротьби з тероризмом, охорони державної таємниці, забезпечення економічної та інформаційної безпеки. Акцентовано увагу на питаннях захисту прав людини при здійсненні повноважень СБУ, взаємодії з державними структурами під час протидії гібридним загрозам. У статті розглянута організаційно-правова структура СБУ, її функції, правові механізми взаємодії з іншими правоохоронними органами та органами державної влади, а також окремі аспекти реформування СБУ.

Ключові слова: адміністративно-правові засади, Служба безпеки України, національна безпека, правоохоронні органи, правоохоронна діяльність, контррозвідувальна діяльність, органи публічної влади.

Administrative and Legal Framework for the Activities of the Security Service of Ukraine

Mekh Yuliia Volodymyrivna

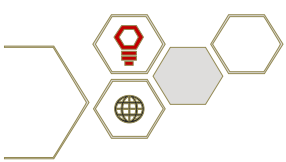
Doctor of Legal Sciences, Associate Professor at the Department of
Administrative Law and Administrative Activities,

Yaroslav Mudryi National Law University,

(Kharkiv, Ukraine) ,

yu.v.meh@nlu.edu.ua,

<https://orcid.org/0000-0002-0191-1020>

Bashynskyi Andrii Romanovych

A second-year students majoring in “ Law”,
Faculty of Investigative and Detective Activities
Yaroslav Mudryi National Law University,
(Kharkiv, Ukraine),
<https://orcid.org/0009-0002-2312-0972>

Bukov Vitalii Dmytrovych

A second-year students majoring in “ Law”,
Faculty of Investigative and Detective Activities
Yaroslav Mudryi National Law University,
(Kharkiv, Ukraine),
<https://orcid.org/0009-0007-7053-2247>

Zakalyuzhna Viktoriia Serhiivna

A second-year students majoring in “ Law”,
Faculty of Investigative and Detective Activities
Yaroslav Mudryi National Law University,
(Kharkiv, Ukraine),
<https://orcid.org/0009-0002-4432-3584>

Kurylo Ruslana Stepanivna

A second-year students majoring in “ Law”,
Faculty of Investigative and Detective Activities
Yaroslav Mudryi National Law University,
(Kharkiv, Ukraine),
<https://orcid.org/0009-0003-0861-5835>

Abstract. *The article is devoted to the analysis of the administrative and legal basis of the activities of the Security Service of Ukraine (hereinafter referred to as the*

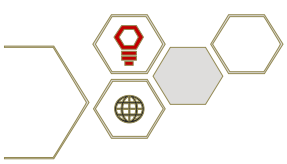
SSU) in the context of contemporary national security challenges. The relevance of the topic is due to the growing threats to national security, the need to improve the mechanisms of legal regulation of the SSU's activities, the need to improve the legal basis for the functioning of the SSU in conditions of martial law and rapid changes in the field of national security, as well as the importance of maintaining a balance between the protection of state interests and the rights of citizens.

The authors have studied the administrative and legal foundations of the SSU's activities as a special-purpose state body with law enforcement functions, whose activities are aimed at protecting state sovereignty, the constitutional order, territorial integrity, scientific, technical and defence potential of Ukraine, the legitimate interests of the state and the rights of citizens from intelligence and subversive activities of foreign special services, encroachments by individual organisations, groups and individuals, as well as ensuring the protection of state secrets.

The main focus is on analysing the organisational and structural principles of the SSU's functioning, its powers in the field of counterintelligence, combating terrorism, protecting state secrets, and ensuring economic and information security. Emphasis is placed on issues of human rights protection in the exercise of the SSU's powers and interaction with state structures in countering hybrid threats. The article examines the organisational and legal structure of the SSU, its functions, legal mechanisms for interaction with other law enforcement agencies and state authorities, as well as certain aspects of the reform of the SSU.

Keywords: *administrative and legal foundations, Security Service of Ukraine, national security, law enforcement agencies, law enforcement activities, counterintelligence activities, public authorities.*

Постановка проблеми. Дослідження адміністративно-правових засад діяльності Служби безпеки України (далі – СБУ) є надзвичайно важливим для розуміння механізмів забезпечення національної безпеки держави. У сучасних умовах, коли Україна стикається зі складними внутрішніми та зовнішніми викликами, ефективна діяльність СБУ набуває особливого значення. СБУ, як

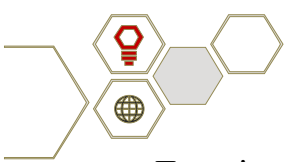

державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, виконує широкий спектр функцій, спрямованих на захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці.

Це дослідження включає аналіз правових норм, які регулюють діяльність СБУ та окремі напрями реформування. Зазначимо, що адміністративно-правові засади діяльності СБУ охоплюють як організаційно-правову структуру служби, так і механізми взаємодії з іншими правоохоронними органами, державними установами та громадянським суспільством. Водночас сьогодні, в умовах воєнного стану, питання такої взаємодії є надактуальними, оскільки вона спрямована на забезпечення національних інтересів держави.

Актуальність статті зумовлена не лише потребою зміцнення національної безпеки, а й викликами, пов'язаними з удосконаленням правових основ функціонування СБУ. У рамках дослідження особлива увага приділена питанню дотримання прав людини під час реалізації повноважень СБУ, а також взаємодії служби з іншими правоохоронними та державними структурами в умовах гібридних загроз.

Аналіз досліджень та публікацій. Певні аспекти правоохоронної діяльності, питань безпеки, а також правового статусу СБУ неодноразово ставали предметом наукових досліджень. Вивченням основ правоохоронної діяльності, правового регулювання безпеки, розробкою понять правоохоронної діяльності, національної та державної безпеки, а також визначенням загроз безпеці в цілому займалися українські науковці, такі як Бандурка О.М., Голосніченко І.П., Зозуля Є.В., Калюжний Р.А., Колпаков В.К., Комзюк А.Т., Ліпкан В.А., Настюк В.Я. та інші. Водночас питанням специфіки адміністративно-правової діяльності СБУ присвятили свої роботи науковці, а саме: Барчук В.Б. [2], Каглинський О.Є. [3], Кобко Є.В. [4], Кравенко Л.В. [5],

Лежнін К.В. [6], Павленко В.С. [8], Пилипчук В.Г. [9], Полевий В.І. [10], Полковніченко О.М. [11], Степановський В.С. [16], Чечіль Ю.О. [18], Швайка М.М. [19] та інші. Однак стрімкий розвиток подій у суспільстві вимагає своєчасного і відповідного реагування, зокрема, в правовій сфері.

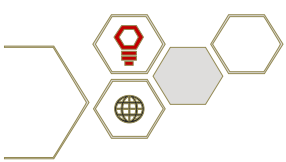
Формулювання мети статті. Метою статті є системний аналіз адміністративно-правових засад діяльності СБУ, виявлення її ключових проблем і особливостей, а також формування пропозицій щодо підвищення ефективності та прозорості діяльності СБУ в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Національна безпека України визначається як стан захисту особи, суспільства і держави від цих загроз, що забезпечує реалізацію конституційних прав і свобод громадян, підтримку належного рівня життя, суверенітет, незалежність, цілісність території, а також стійкий соціально-економічний розвиток [3, с. 68].

Національна безпека включає оборону країни та всі види безпеки, закріплені Конституцією і законодавством України, серед яких державна, громадська, інформаційна, екологічна, економічна, транспортна, енергетична безпека, а також безпека особистості [19, с. 282]. Варто зазначити, що термін «національна безпека» має різні трактування серед дослідників. Так, Степановський В.С. зазначає, що термін «національний» у законодавстві є недостатньо ясным і малоефективним, оскільки більше підходить для політичних дебатів, які охоплюють загальні та емоційні міркування про «нації», «національності», «національні інтереси» тощо [16, с. 298].

Водночас у Словнику української мови термін «засади» визначається як: 1) основа чогось; те головне, на чому ґрунтується, базується що-небудь; 2) вихідне, головне положення, принцип; основа світогляду, правило поведінки; 3) спосіб, метод здійснення чого-небудь [15, с. 300].

Захист прав і свобод громадян є основою функціонування упорядкованого громадянського суспільства, яке є ключовою ознакою суверенної демократичної держави. Рівень забезпечення цих прав впливає на імідж країни в світі, а також на спокій і комфорт її громадян, фінансову привабливість для інвесторів, що

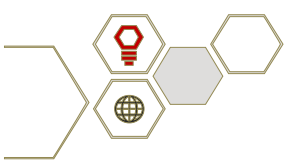
прямо позначається на економічному стані та добробуті населення [6, с. 93]. Безумовне дотримання та захист прав і свобод є прямим обов'язком держави і однією з основних цілей її діяльності.

На сьогоднішній день захист прав і свобод постає як виклик для країни, оскільки відбувається на фоні протидії агресії, що, в свою чергу, передбачає певні обмеження. Влада має знайти баланс між захистом суверенітету і прав, щоб зберегти стабільність і спокій у суспільстві. Такий стан захищеності національних інтересів у всіх сферах життя держави і суспільства забезпечується рядом державних органів, які повинні ефективно і злагоджено працювати, використовуючи всі законодавчо надані їм повноваження. Особливе місце серед цих органів займає СБУ, що зумовлено її роллю в забезпеченні загальної безпеки держави та захисту прав людини в умовах воєнного стану [4, с. 67]. Діяльність СБУ включає ключові напрями: контррозвідувальну діяльність, боротьбу з тероризмом, протидію злочинності, розвідувальну діяльність, прикордонну роботу та забезпечення інформаційної безпеки [5, с. 67].

Слід зазначити, що СБУ виступає як орган публічної влади, що покликаний захищати права та інтереси громадян, а також забезпечувати національну безпеку держави у визначених сферах. Сьогодні, в умовах різноманітних загроз, СБУ виконує важливу роль у захисті українських громадян від зовнішніх і внутрішніх загроз, що сприяє зміцненню державного суверенітету та безпеки [5, с. 68].

Серед ключових напрямків СБУ – забезпечення безпеки держави та захист прав і свобод її громадян [3, с. 68]. Це завдання передбачає широкий спектр дій, які допомагають протистояти загрозам та викликам. Зокрема, серед основних напрямів діяльності СБУ слід виділити:

- контррозвідувальні заходи – це виявлення та запобігання протиправним діям іноземних спецслужб, які можуть нести загрозу державній безпеці;
- захист національної державності – підтримка державного суверенітету, територіальної цілісності та конституційного ладу;

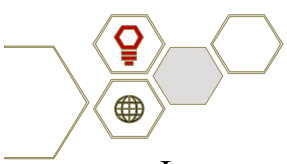
- захист інформаційного та кіберпростору – забезпечення кібернетичної та інформаційної безпеки країни у відповідних сферах;
- охорона державної таємниці – захист секретної інформації в галузях оборони, економіки, науки та техніки, зовнішніх відносин тощо;
- боротьба з тероризмом – це включає моніторинг та запобігання терористичній загрозі, а також проведення антитерористичних операцій;
- захист об'єктів критичної інфраструктури – захист стратегічно важливих об'єктів енергетики, транспорту та інших ключових секторів;
- протидія агресії з боку Російської Федерації – участь у бойових та спеціальних операціях для захисту територіальної цілісності України [10, с. 123].

Чечіль Ю.О. та Біла В.Р. зазначають, що компетенція, як один із головних елементів правового статусу Служби безпеки України, визначає обсяг прав і обов'язків цього органу. Права й обов'язки СБУ закріплені на законодавчому рівні та дають можливість приймати обов'язкові до виконання рішення, здійснювати організацію та контроль за їх виконанням. У разі необхідності СБУ має повноваження застосовувати відповідні заходи для забезпечення виконання своїх завдань [18, с. 160].

Полевий В.І. наголошує, що СБУ, як орган публічної влади, має особливі ознаки: можливість впливати на поведінку громадян через прийняття офіційних рішень; визнана суспільством авторитетність, діяльність на основі законів; забезпечення фінансовими та кадровими ресурсами; організаційна і функціональна автономність [10, с. 130].

Важливою складовою діяльності СБУ є співпраця з іншими органами публічної влади, спрямована на забезпечення національної безпеки та оборони. У залежності від правових підстав ця спеціальна правосуб'єктність проявляється через розробку та виконання загальних принципів та процедур взаємодії органів влади в питаннях безпеки та оборони, формування політики захисту, а також демократичний контроль у цій сфері.

Залежно від сфери національних інтересів, зазначена категорія суб'єктів може бути детермінована та диференційована, зокрема через такі аспекти: 1.

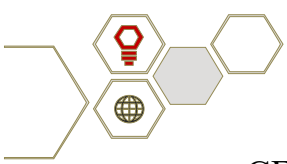

Формування інтегрованої політики та процедур взаємодії у сфері національної безпеки; 2. Здійснення основних завдань і функцій органів публічного управління у сфері оборони; 3. Реалізація заходів із захисту України від зовнішніх загроз; 4. Делегування повноважень органам місцевого самоврядування і створення військових адміністрацій для виконання оборонних функцій [18, С. 160].

Таким чином, СБУ є ключовим елементом системи національної безпеки держави, яка забезпечує захист прав і свобод громадян, конституційного ладу та територіальної цілісності України. Діяльність СБУ базується на низці принципів, які визначають її функції, завдання та межі повноважень. Так, відповідно до статті 5 Закону України «Про Службу безпеки України» [13], основним принципом діяльності СБУ є повага до прав і свобод людини. Служба зобов'язана здійснювати свої функції з урахуванням дотримання прав людини, що включає не лише повагу до гідності особи, а й недопущення неправомірного обмеження її законних прав. У разі порушення прав особи співробітники СБУ повинні вжити заходів для їх відновлення та відшкодування завданої шкоди. Цей принцип підкреслює важливість гуманного ставлення до кожної особи, незалежно від її статусу чи підозри в скоєнні злочину. Недопущення розголошення відомостей про особисте життя громадян є ще одним важливим аспектом, що забезпечує конфіденційність і захист особистих даних.

Діяльність СБУ регулюється законами України, які визначають межі її повноважень та відповідальність за їх перевищення. Законність як принцип є основою всіх дій служби. СБУ зобов'язана діяти в рамках чинного законодавства, дотримуючись процедурних норм та гарантій прав людини. Наприклад, стаття 7 Закону «Про Службу безпеки України» зазначає, що служба не має права перевищувати своїх повноважень, що тягне за собою відповідальність згідно із законом [13].

Забезпечення законності в діяльності СБУ передбачає контроль з боку суспільства та державних інститутів, що, в свою чергу, сприяє довірі громадян до служби та її діяльності.

СБУ складається з кваліфікованих фахівців, які мають відповідну підготовку і досвід. Професіоналізм співробітників служби є важливим елементом забезпечення безпеки держави. Законодавство передбачає, що СБУ повинна забезпечити постійне підвищення кваліфікації своїх співробітників, впроваджувати нові методи роботи та технології, що дозволяють оперативно реагувати на виклики та загрози [13].

Ефективність діяльності СБУ оцінюється за результатами виконання її завдань, які включають контррозвідувальну діяльність, боротьбу з тероризмом, інформаційну безпеку та інші напрямки, що визначаються законодавством.

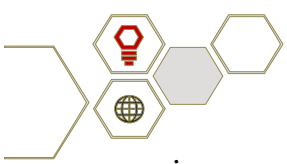
Прозорість діяльності СБУ є важливим принципом, що забезпечує контроль з боку суспільства і держави. Законодавство встановлює вимоги до звітності СБУ перед Верховною Радою України, що сприяє формуванню довіри до служби. Зокрема, стаття 10 Закону «Про Службу безпеки України» передбачає, що СБУ повинна щорічно звітувати про свою діяльність, надаючи інформацію про виконані завдання, витрати та інші аспекти своєї роботи [13].

Підзвітність СБУ також включає можливість оскарження її дій в суді, що надає громадянам можливість захищати свої права в разі порушення.

Діяльність СБУ має комплексний характер, що передбачає взаємодію з іншими державними органами, правоохоронними структурами та міжнародними партнерами. Згідно зі статтею 11 Закону, СБУ повинна здійснювати координацію зусиль щодо забезпечення національної безпеки з іншими органами державної влади, що дозволяє більш ефективно реагувати на загрози [13].

Комплексний підхід забезпечує злагодженість дій і обмін інформацією між різними структурами, що є критично важливим у умовах сучасних викликів.

Таким чином, принципи діяльності Служби безпеки України є основою її функціонування та забезпечення національної безпеки. Додержання прав і свобод людини, законність, професіоналізм, прозорість та комплексний підхід – це ті складові, які сприяють ефективній діяльності СБУ та формують довіру суспільства до її роботи. В умовах сучасних викликів, які стоять перед Україною,

ці принципи стають особливо актуальними, адже забезпечення безпеки громадян та держави залежить від злагодженості дій усіх інституцій влади.

Водночас для ефективного виконання своїх функцій СБУ має активно співпрацювати з іншими державними інституціями, правоохоронними органами та міжнародними партнерами. Взаємодія з іншими органами є важливою складовою діяльності СБУ, оскільки сучасні виклики, такі як тероризм, кіберзлочинність і інформаційні загрози, вимагають комплексного підходу та скоординованих зусиль.

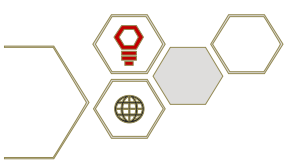
Правовою основою для взаємодії СБУ з іншими органами є Конституція України, Закон України «Про Службу безпеки України», Закон України «Про національну безпеку України», а також ряд міжнародних угод, до яких приєдналася Україна. Відповідно до статті 11 Закону «Про Службу безпеки України», СБУ зобов'язана здійснювати координацію своїх дій з іншими органами державної влади, правоохоронними структурами та військовими формуваннями, щоб забезпечити захист національної безпеки.

Так, Закон України «Про національну безпеку України» [12] закріплює основні напрями діяльності органів державної влади, зокрема, в сфері боротьби з тероризмом та кіберзлочинністю. Закон визначає принципи співробітництва між державними органами, серед яких ключове місце займає СБУ як головний суб'єкт у боротьбі з внутрішніми та зовнішніми загрозами.

Надійне адміністративно-правове забезпечення є критично важливим для ефективної діяльності СБУ. Регулярний науковий аналіз та вдосконалення нормативно-правової бази допомагають уникати законодавчих прогалин і колізій. У сучасних умовах постійної загрози національній безпеці вкрай важливо, щоб правова база СБУ відповідала реальним викликам та завданням.

Взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування забезпечує ефективність роботи СБУ. Законодавство також передбачає демократичний цивільний контроль за діяльністю СБУ, що покликаний запобігти зловживанням владою та підвищити довіру громадян до служби.

Важливим елементом у діяльності СБУ є також тісна співпраця з

громадськістю, адже високий рівень довіри населення – основа успішного функціонування служби [19, с. 284].

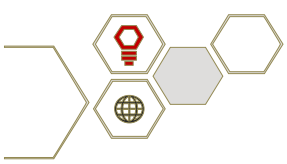
Отже, адміністративно-правові засади діяльності СБУ відображають не лише правову, а й організаційну основу для захисту інтересів країни та громадян. Це є основою для виконання її головної місії – забезпечення безпеки держави, її територіальної цілісності та правопорядку (див. Таблицю 1).

Таблиця 1

Правове регулювання діяльності СБУ

<i>Нормативно-правовий акт</i>	<i>Основний зміст і призначення</i>
<i>Закон України «Про Службу безпеки України»</i>	Закріплює засади та принципи діяльності СБУ, організацію і систему служби, деталізує склад кадрів, повноваження (обов'язки та права), контроль і нагляд за діяльністю СБУ.
<i>Закон України «Про національну безпеку України»</i>	Визначає правову основу і принципи державної політики у сферах національної безпеки і оборони, а також роль СБУ у цих сферах.
<i>Закон України «Про державну таємницю»</i>	Визначає СБУ спеціально уповноваженим органом у сфері охорони державної таємниці, встановлює порядок діяльності, пов'язаної з державною таємницею, та контроль СБУ за охороною державної таємниці в державних органах.
<i>Закон України «Про боротьбу з тероризмом»</i>	Закріплює СБУ як головний орган у системі боротьби з тероризмом, деталізує повноваження СБУ та принципи міжнародного співробітництва у цій сфері.
<i>Закон України «Про контррозвідальну діяльність»</i>	Визначає СБУ як спеціально уповноважений орган у сфері контррозвідальної діяльності, закріплює засади, функції та повноваження СБУ, а також соціальні і правові гарантії співробітників, які здійснюють контррозвідку.
<i>Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»</i>	Закріплює права і обов'язки СБУ під час оперативно-розшукової діяльності, визначає координацію дій підрозділів з метою боротьби з тероризмом, гарантує законність дій СБУ у цій сфері.
<i>Указ Президента України «Про впорядкування виготовлення, придбання та застосування технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку»</i>	Визначає роль СБУ у реалізації державної політики щодо розроблення, виготовлення і придбання технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку, забезпечує контроль і координацію діяльності в цій сфері.

Слід зауважити, що СБУ тісно співпрацює з іншими правоохоронними структурами, зокрема з Національною поліцією, Державною прикордонною службою, Державною службою з надзвичайних ситуацій та Національним

антикорупційним бюро України (далі – НАБУ). Кожен із цих органів виконує власні завдання, але їхня робота часто перетинається. Наприклад, при розслідуванні справ, пов’язаних з тероризмом, Національна поліція забезпечує оперативно-розшукові заходи, в той час як СБУ здійснює контррозвідальну діяльність і розвідку.

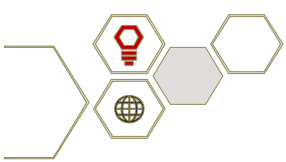
Прикордонна служба України є важливим партнером СБУ у забезпеченні національної безпеки на кордонах. У боротьбі з незаконною міграцією, контрабандою, а також протидії проникненню ворожих агентів важлива роль належить саме прикордонникам, які діють у координації з СБУ.

НАБУ є ще одним значущим партнером для СБУ, особливо в рамках антикорупційної діяльності. Спільні розслідування та обмін інформацією сприяють ефективній боротьбі з корупцією на високому рівні, особливо в державних установах [1, с. 136].

СБУ також активно співпрацює з іншими органами державної влади, зокрема з Міністерством оборони, Міністерством закордонних справ та іншими відомствами. В умовах збройного конфлікту на сході України така співпраця є вкрай важливою для забезпечення обороноздатності держави та її територіальної цілісності. Зокрема, СБУ координує свої дії з Генеральним штабом Збройних сил України та Міністерством оборони для виявлення і нейтралізації терористичних загроз, захисту стратегічних об’єктів та забезпечення інформаційної безпеки.

Міністерство закордонних справ відіграє важливу роль у сфері міжнародної співпраці та дипломатичної підтримки діяльності СБУ. Завдяки співпраці з МЗС СБУ має можливість встановлювати контакти з іноземними спецслужбами та міжнародними організаціями, що сприяє ефективній боротьбі з міжнародними загрозами, такими як тероризм та кіберзлочинність [16, с. 300].

З огляду на зростаючі глобальні виклики, СБУ активно співпрацює з міжнародними організаціями та спецслужбами інших країн. Це включає обмін інформацією з партнерами з НАТО, Європейського Союзу та інших міжнародних структур, які займаються питаннями безпеки. Наприклад, СБУ співпрацює з Європолем у рамках боротьби з організованою злочинністю та

тероризмом, а також з Інтерполом для координації зусиль у розшуку злочинців, які переховуються за межами України.

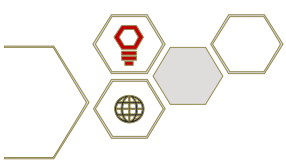
Міжнародна співпраця також включає участь СБУ в багатосторонніх форумах та робочих групах, де обговорюються глобальні безпекові виклики. Така співпраця дає змогу СБУ отримувати доступ до сучасних технологій, методів роботи та ресурсів, що є надзвичайно важливим для боротьби з новітніми формами загроз.

Ще одним важливим аспектом взаємодії СБУ є комунікація з громадянським суспільством та медіа. Прозорість і підзвітність є невід'ємною частиною діяльності СБУ, адже вони сприяють довірі з боку громадян та їхній обізнаності про дії служби [5, с. 69]. Важливість співпраці з медіа полягає в тому, що СБУ має можливість оперативно інформувати суспільство про потенційні загрози, попереджати про небезпеки та сприяти наданню достовірної інформації.

СБУ також активно співпрацює з громадськими організаціями, які здійснюють моніторинг за дотриманням прав людини. Це дозволяє службі запобігати порушенням прав і свобод громадян та сприяє її підзвітності суспільству. Зокрема, співпраця з правозахисними організаціями дозволяє уникати необґрунтованих обмежень прав громадян під час проведення слідчих дій.

Таким чином, взаємодія Служби безпеки України з іншими органами є необхідною умовою для забезпечення ефективної національної безпеки. Комплексний підхід, що включає співпрацю з правоохоронними структурами, державними інституціями, міжнародними партнерами та громадянським суспільством, дозволяє СБУ ефективно протидіяти сучасним загрозам. Законодавче регулювання такої взаємодії забезпечує узгодженість дій, а також підвищує ефективність діяльності СБУ. Завдяки такій багаторівневій співпраці СБУ здатна оперативно реагувати на виклики та захищати національні інтереси, забезпечуючи безпеку як держави, так і кожного громадянина.

Адміністративно-правові засади діяльності СБУ ґрунтуються на законодавчій базі, яка визначає її роль як органу державної безпеки,

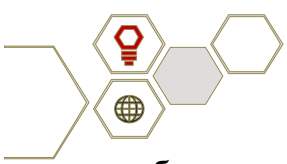
уповноваженого забезпечувати захист національних інтересів і прав громадян. Створення СБУ було зумовлене необхідністю сформувати нову систему безпеки після проголошення незалежності України, адже потрібно було замінити радянські структури захисту державності на національні органи, що забезпечують суверенітет і територіальну цілісність.

У свою чергу, В. Пузирний, аналізуючи адміністративну діяльність СБУ, зазначає, що її можна поділити на такі види: 1) зовнішня адміністративна діяльність – спрямована на виконання покладених на цей орган завдань; 2) внутрішня адміністративна діяльність – стосується впорядкування внутрішньосистемних відносин та забезпечення чіткої організації й функціонування СБУ. Внутрішня адміністративна діяльність має допоміжне значення і покликана забезпечити належну організацію роботи СБУ щодо покладених на неї завдань, спрямованих назовні. Навпаки, зовнішня адміністративна діяльність є основною, оскільки у процесі її здійснення практично реалізуються завдання та функції, що визначають призначення СБУ [14, с. 122].

Таким чином, акцентуємо увагу на наступному:

1. Правовий статус СБУ як органу публічної влади. СБУ є органом, уповноваженим виконувати функції публічної влади, спрямовані на захист суверенітету, прав громадян, та забезпечення національної безпеки. Це організація з певними адміністративними повноваженнями, здатна контролювати та координувати дії, що стосуються безпеки країни. За своєю природою СБУ має всі ознаки публічної влади, включно з авторитетністю, незалежністю та правом приймати обов'язкові рішення.

2. Компетенція та функціональні обов'язки. Компетенція СБУ визначається набором закріплених у законодавстві прав та обов'язків, які включають, зокрема, проведення контррозвідувальної діяльності, захист державної таємниці, боротьбу з тероризмом, протидію кіберзагрозам та захист критичної інфраструктури. СБУ має повноваження не тільки виявляти, але й

блокувати протиправні дії, проводити слідчі дії та здійснювати заходи щодо забезпечення державної безпеки.

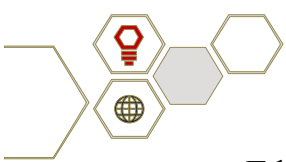
3. Контррозвідувальна діяльність. СБУ займається контррозвідкою для захисту держави від іноземних розвідувальних служб та зовнішніх загроз. Це включає моніторинг та блокування діяльності, яка може нашкодити національним інтересам України. Діяльність СБУ також спрямована на запобігання спробам дестабілізації внутрішньої ситуації, що є важливим у сучасних умовах інформаційної війни.

4. Забезпечення інформаційної та кібербезпеки. Одним із важливих напрямків діяльності СБУ є захист кіберпростору України. Це передбачає вжиття заходів щодо протидії кіберзлочинам, охорони інформаційних систем держави та контролю за поширенням інформації, що може становити загрозу національній безпеці. СБУ активно залучає фахівців з кібербезпеки та модернізує інфраструктуру для ефективного захисту від кіберзагроз.

5. Захист державної таємниці та охорона секретної інформації. СБУ також відповідає за збереження секретної інформації, що стосується сфери оборони, економіки, науки, техніки та міжнародних відносин. Забезпечення конфіденційності таких даних є важливим елементом у захисті державних інтересів, оскільки порушення може призвести до серйозних наслідків для безпеки країни.

6. Боротьба з тероризмом. Одним із ключових завдань СБУ є боротьба з тероризмом, що включає проведення антитерористичних операцій, моніторинг потенційних загроз та забезпечення безпеки населення. Служба здійснює профілактичні та активні заходи, щоб запобігти терактам та захистити об'єкти критичної інфраструктури від терористичних загроз.

7. Протидія зовнішній агресії та участь у бойових діях. У сучасних умовах СБУ активно залучена до заходів протидії агресії з боку інших держав, зокрема РФ. Служба бере участь у спеціальних операціях та надає підтримку Збройним Силам України. Це завдання стало ще більш актуальним із початком військових дій на Сході України [5, с. 70].

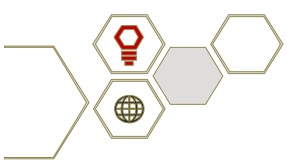
Ефективне виконання функцій СБУ безпосередньо впливає на рівень довіри громадян до цієї служби. Згідно з останніми даними соціологічних опитувань, хоча довіра до СБУ дещо знизилася, більшість українців все ще підтримують цей орган – 68% респондентів вважають, що діяльність СБУ є ефективною, тоді як 25% висловили сумніви щодо її результативності. Цей рівень підтримки є свідченням ефективної роботи служби, хоча зміцнення цієї довіри та вдосконалення роботи залишається актуальним завданням. Також 72% опитаних вказали на важливість роботи СБУ в умовах сучасних викликів, таких як тероризм та кіберзагрози. Проте лише 45% респондентів довіряють СБУ, що підкреслює необхідність підвищення прозорості та відкритості її діяльності [7].

З урахуванням сучасних викликів, таких як тероризм, кіберзагрози та інші аспекти, що впливають на національну безпеку, важливо продовжувати вдосконалення законодавчої бази та практичних механізмів діяльності СБУ. Це забезпечить не лише підвищення ефективності роботи служби, але й зміцнить довіру суспільства до її діяльності, гарантуючи захист прав та свобод громадян.

Оскільки загрози національній безпеці змінюються з кожним роком, варто запропонувати адаптацію чинного законодавства до нових викликів, зокрема в сфері кібербезпеки, інформаційних технологій і гібридних загроз. Це може включати вдосконалення нормативно-правових актів, що стосуються контррозвідальної діяльності в умовах інформаційних війн і зростання загроз від терористичних організацій.

Разом із тим слід зосередитись на посиленні міжвідомчої взаємодії. Нова модель співпраці між СБУ та іншими державними органами, такими як Міністерство внутрішніх справ, прикордонна служба, військові сили та розвідувальні служби спрямована на забезпечення комплексного підходу до національної безпеки. Це дозволить більш ефективно реагувати на різноманітні загрози, включаючи внутрішні і зовнішні.

Висновок. Дослідження адміністративно-правових засад діяльності СБУ виявило, що ця інституція відіграє ключову роль у забезпеченні національної безпеки та правопорядку в країні, одну з ключових ролей у системі публічної

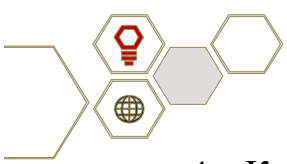
влади, забезпечуючи захист держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. Удосконалення правової бази діяльності СБУ сприятиме підвищенню ефективності її роботи, зміцненню довіри громадян та забезпеченню національної безпеки в умовах сучасних викликів

Правові основи діяльності СБУ регламентуються низкою законодавчих актів, які детально окреслюють повноваження, функції та принципи роботи цього органу. З урахуванням сучасних викликів, таких як тероризм, кіберзагрози та інші аспекти, що впливають на національну безпеку, важливо продовжувати вдосконалення законодавчої бази та практичних механізмів діяльності СБУ. Це забезпечить не лише підвищення ефективності роботи служби, але й зміцнить довіру суспільства до її діяльності, гарантуючи захист прав та свобод громадян.

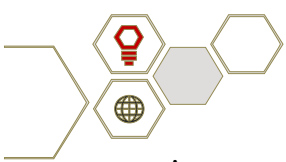
Таким чином, адміністративно-правові засади діяльності Служби безпеки України є важливим елементом у забезпеченні стабільності та безпеки держави, що вимагає постійного аналізу та адаптації до нових викликів та реалій сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Korniienko M.V., Kovalova O.V., Pavliutin Y.V. The role of public organizations in ensuring national security of Ukraine. *Cuestiones Políticas Esta revista fue editada en formato digital por el Fondo Editorial Serbiluz*, Universidad del Zulia. Maracaibo-Venezuela Vol. 37, № 65 (juliodiciembre). 2020, 136-155.
2. Барчук В.Б. Співпраця уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з СБ України, як складова демократичного цивільного контролю. Актуальні проблеми забезпечення прав і свобод людини в діяльності Служби безпеки України: матер. круглого столу (м.Київ, 5 жовтня 2022 р.). Київ: Національна академія Служби безпеки України, 2022. С. 7-11.
3. Каглинський О.Є. Правові засади діяльності Служби безпеки України як суб'єкта сфери безпеки і оборони. *Нове українське право*. 2022. Вип. 3. С. 68-74.

4. Кобко Є.В. Спеціальна правосуб'єктність органів публічного управління в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 8. С. 284-288.
5. Кравченко Л.В. Забезпечення прав і свобод людини під час спостереження за особою в умовах воєнного стану / Актуальні проблеми забезпечення прав і свобод людини в діяльності Служби безпеки України: матер. круглого столу (м. Київ, 5 жовтня 2022 р.). Київ: Національна академія Служби безпеки України, 2022. С. 67-70.
6. Лежнін К.В. Стандарти забезпечення прав людини в діяльності Служби безпеки України в умовах воєнного стану. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія економічна. Серія юридична. 2022. Випуск 34. С. 93-101. URL: [http:// dx.doi.org/10.5281/zenodo.7105170](http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7105170).
7. Оцінка ситуації в країні та діяльності влади, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, віра в перемогу (вересень 2024 р.). URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-ta-diialnosti-vlady-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-vira-v-peremogu-veresen-2024r>
8. Павленко В.С., Каглинський О.Є. Удосконалення організаційно-правових засад діяльності СБУ: аналітичне дослідження законопроектів. *Європейські перспективи*. 2021. № 1. С. 14-20. URL: https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/03/14- Pavlenko_Kyglytskyj.pdf
9. Пилипчук В.Г. Пріоритетні напрямки діяльності СБ України, щодо захисту прав та безпеки людей в умовах війни та повоєнного відновлення України. Актуальні проблеми забезпечення прав і свобод людини в діяльності Служби безпеки України: матер. круглого столу (м. Київ, 15 жовтня 2022 р.). Київ: Національна академія Служби безпеки України, 2022. С. 101- 09.
10. Полевий В.І. Дієвість системи захисту прав і свобод людини в умовах бойових дій. Актуальні проблеми забезпечення прав і свобод людини в

діяльності Служби безпеки України: матер. круглого столу (м. Київ, 5 жовтня 2022 р.). Київ: Національна академія Служби безпеки України, 2022. С. 122 – 124;

11. Полковніченко О.М. Шляхи удосконалення практичної діяльності Служби безпеки України щодо реалізації правоохоронної функції держави. *Форум права*. 2011. № 4. С. 571-576. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-4/11pompfd.pdf>

12. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

13. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

14. Пузирний В. Ф. Адміністративна діяльність Служби безпеки України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 5. С. 121–123.

15. Словник української мови : в 11 т. / ред. колег. І. К. Білодід (голова) [та ін.]. – К. : Наукова думка, 1970-1980. Т. 3. 941 с.

16. Степановський В.С. Діяльність Служби безпеки України як суб'єкта забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. С. 298-302. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/07/56.pdf>

17. Стукан Т. М. Публічна влада: характеристика, ознаки та форми прояву. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2021. № 4 (31). С. 37-41.

18. Чечіль Ю.О., Біла В.Р. Міжнародні стандарти забезпечення прав і свобод людини в діяльності органів державної безпеки, та особливості застосування в умовах воєнного стану. Актуальні проблеми забезпечення прав і свобод людини в діяльності Служби безпеки України: матер. круглого столу (м. Київ, 5 жовтня 2022 р.). Київ: Національна академія Служби безпеки України, 2022. С. 159 – 163.

19. Швайка М.М. Місце і значення Служби безпеки України в реалізації адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 4. С. 282-286.